

Tolhuisweg vertelt nog veel verhalen

Aan de Tolhuisweg bij Bredevoort ontmoeten natuur, landschap en historie elkaar. Deel 3 van een serie.

door
Henk Harmsen

henk.harmsen@gelderlander.nl

BREDEVOORT - Boven de oude stadswelden, als geheel de Koppele genaamd, vliegen twee buizerds. Hun nest hebben ze boven in een boom in een klein bosje aan de Tolhuisweg. Een prachtig gebied, waar alles samenkomt. „Het zou daarom een waardig landschapsmonument kunnen worden”, betoogt André Kaminski, oprichter en adviseur van de Stichting Achterhoek weer Mooi (StAM). Hij kent het gebied al jaren, mede doordat zijn schoonouders er wonen. Naar het oosten vormt het groene silhouet van het stadje Bredevoort met kerk en molen de achtergrond. Al in 1743 zag en tekende reizend illustrator Jan de Beijer precies dit stadsgezicht. Op een paneel van Erfgoed Aalten langs de weg staat dat werk afge-

beeld, met een beschrijving voor de passant. Toen Bredevoort nog als vesting gold, was dit lage moerassige gebied, ringvormig om het stadje gelegen, een strategische beschermingszone. Maar aan de andere kant van de weg vertelt een bolle esrug van eeuwenoude akkerbouw. Een historische kaart geeft te zien dat in 1623 bij de strijd om Grolle hier de Staatse troepen van Maurits in een lange stoet voorbij trokken: „Desen wech trok t'Prinzen leger na Groll”, staat er.

Nog een bijzonderheid aan de Tolhuisweg is de jachtpaal van Bentheimersteen, die aangeeft hoe ver het jachtrecht van baron Van Pallandt reikte. „Havezate Walvoort of Walfort Private Jacht” staat er in mooie sierletters in gegrift. In een schapenwei langs de Tolhuisweg staat het knoestige restant van een halfwilde appelboom van het zeldzame ras anatovka. Misschien al wel een eeuw oud en helemaal hol, haast alleen nog een buis van schors. Maar: nog wel volop in de bloesem.

■ Bewoner Jan Brusse bij zijn oude appelboom anatovka. Op de achtergrond boerderij Villekes. foto Theo Kock

Op deze plek lagen vroeger akkertjes van de Bredevoortse kerk, een soort volkstuinten, maar met de mogelijkheid er een koetje te weiden. Eigenaar Jan Brusse (76) kent hiervan een mooi verhaal: toen zijn oom Cornelis vroeger de grond overnam wilde de kerk de appelboom roeien als brandhout. Voor 'een mud kolen' (70 kilo) van Cornelis kreeg hij de boom en mocht die blijven staan. De Tolhuisweg was vroeger een

paaltjesweg, met rechtopstaande stammetjes als plaveisel, weet Brusse ook. Het verkeer van Aalten naar Winterswijk ging toen nog via een stuk Tolhuisweg en dan over de tegenwoordige Oude Winterswijkseweg. De straatnaam moet afgeleid zijn van de boerderij Villekes van de familie Navis, die in de volksmond nog 't Tolhuus heet. De opa van Villesboer Rudie Navis werd vroeger nog Tol-Derk ge-

noemd. Bij deze oude hoeve staat ook nog een mooie schoppe. Het is hier een land van eiken. Naast erg oude laanbomen in de wegberm staan her en der in de weiden ook enkele solitaire reuzen. Wie weet hoe oud ze zijn? Dit is deel 3 van een serie over (beoogde) landschapsmonumenten in Oost-Gelderland. Eerdere delen verschenen op 2 april (Meuhoek) en 9 april (Brunsveld).

“Voor een mud kolen mocht mijn oom Cornelis de appelboom houden

Jan Brusse, bewoner